

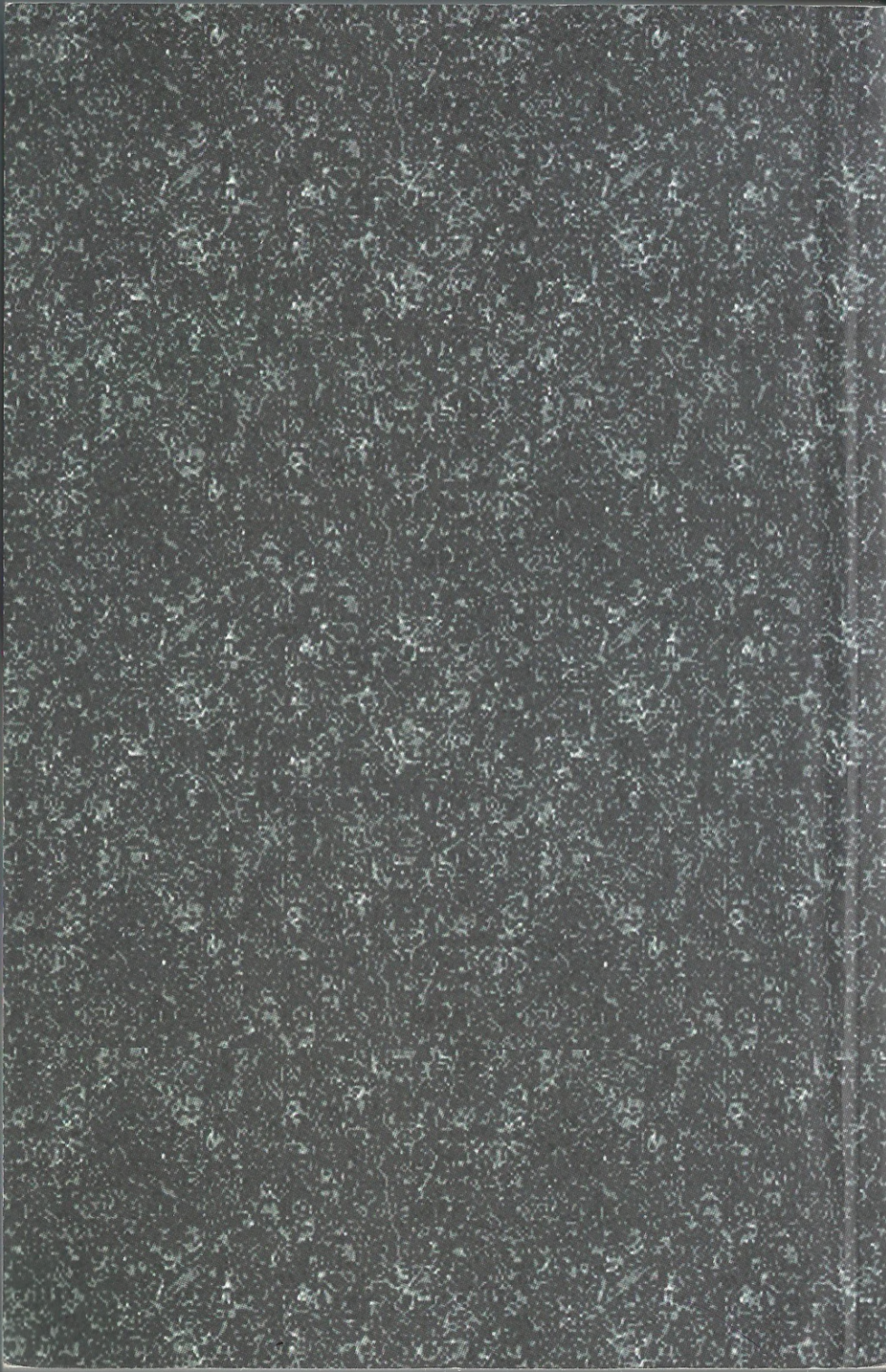
84.4УКР6
0-54

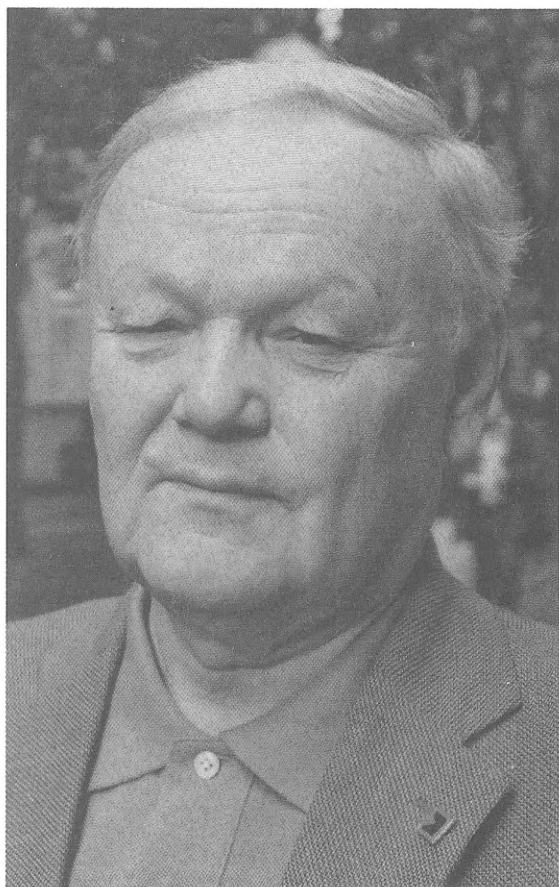
БОРИС ОЛІЙНИК

**У ЗАМКНЕНОМУ
КОЛІ**

ІЗ ОКУПАЦІЙНОГО ЗОШИТА

Борис ОЛІЙНИК

У ЗАМКНУТОМУ КОЛІ

Із окупаційного зошита

Поезії

Київ
ОРґАНИ
2007

УДК 821.161.2-1
ББК 84.4УКР6-5
О-54

Олійник Б.І.

О-54 У замкненому колі. Із окупаційного зошита. Поезії. — К., Оріяни, 2007. — 128 с.

ISBN 978-966-8305-77-1

Книга видатного українського поета і громадського діяча — мудре й суворе звернення до кожного з нас, засторога од громадянської пасивності, заклик до рішучого спротиву темним внутрішнім та зовнішнім силам, які грабують і руйнують Україну. Поетичні твори на-снажені народним прагненням до соціальної справедливості, щоб справжніми господарями на рідній землі були мільйони трудівників, а не новітні окупанти з ватагами продажних прислужників.

Переоблік 10

УДК 821.161.2-1
ББК 84.4УКР6-5

1325174

© Б.І.Олійник, 2007
© М.В.Луків, передмова, 2007
© Оріяни, 2007
ISBN 978-966-8305-77-1

КНИГА СОВІСТІ Й ЧЕСНОСТІ

Кажуть, поети потрібні навіть тоді, коли потреби в них немає. У наш свавільний, немилосердний, морально скаламучений час, де, здається, все продається і купується, а на людській нужді та біді возвишаються всілякі верткі й меткі прогнози, чесне, мудре, мужнє слово потрібне як ніколи. І час явив його, благословивши перо вірного сина народу нашого, який іще в часи недалекого тоталітарного минулого мав сміливість заявити: «Я тим уже боржник, що українець зроду...»

Ім'я поета, хто наважився в тих жорстких умовах на такий вчинок, – Борис Олійник. Десь отоді викристалізувалось і його мистецьке й життєве кредо: справжній поет відповідає за все, що є, було і буде на рідній землі.

Від цієї лаконічної і місткої максими Борис Олійник не відступав, здається, ніколи. Слово його завжди було актуальним і відповідальним. Знічев'я за перо поет не брався. Жив і творив за принципом: «...за всіх скажу, коли усі мовчать, за всіх змовчу, коли усі кричать».

Переконливе свідчення тому – нова збірка поета. Назву їй дала поема «У замкненому колі». А підзаголовок «Із окупаційного зошита»

визначив тематику та ідейний зміст творів, обумовив композицію книжки.

Поезії, що увійшли до неї, – це передовсім лірика громадянська, політична. В поліфонії сучасної української поезії вона виділяється мотивами виразно мужніми, по-особливому тривожними. В них – і вболівання за долю отчого краю, і засторога од громадянської пасивності та душевної байдужості, і розвінчання різноликвих носіїв зла, під якими б личинами вони не маскувалися, і заклик до активного спротиву темним силам, що справляють дикий шабаш в декларативно незалежній Україні, і непохитна віра у вищу справедливість, за якої справжнім господарем на рідній землі має стати той, хто підносить до сонця і тримає її на своїх натруджених раменах.

Історія, наголошує Борис Олійник, дає нам останній шанс. Бути чи не бути суверенній Україні – це залежить від кожного із нас. Скористаймося наданим шансом! Згадаймо, що в жилах наших тече кров князя Святослава Хороброго і гетьмана Богдана Хмельницького, що в кожного з нас є щось від діда Тараса і від прадіда Сковороди. Не віддаваймо Україну на поталу новим окупантам, навіть якщо вони мають формальне українське громадянство. Будьмо пильними! І відповідальними! Ми – на своїй святій землі. Тут могили наших далеких та близьких предтеч, тут жити й любити нашим дітям і онукам. Нам належить почуватися господарями, а не потихачами новояв-

лених глитаїв та претендентів на безжурне і сите паразитичне панування.

Так мусить бути. І так станеться. Якщо ми не залишатимемося байдужими. Бо не все, на щастя, ще купується і продається навіть у цей гендлярський час. Непідкупними і непродажними залишаються істина і краса. І завжди потрібні народові поети, які відстоюють ці непроминуці цінності. Таким є Борис Олійник. Читайте, вчитуйтесь у його мудре і мужнє слово! Ця книга про нас і для нас, шановний читачу. Народжена вона душею світлою, совісною і чесною.

Микола ЛУКІВ

ПРИЙШЛИ

Прийшли.

Розсілись, як у власній хаті.
Обчистили до нитки всі кутки.
А вже до них біжать, як в ті роки,
Найнятись чимскоріш в поліціанти
Мої блаватно - жовті землячки.

Ще комендант години не розграфив,
Та партизанам крізь далекий сон
Нагадують розхрестя телеграфні
Таке, що... проти ночі, Бог боронь!

... Прийшли.

Розставили не кулемети,
А із місцевих найпильнішу з варт.
І ти ж диви: ще й не запіли треті,
А вже в нацстроях радісні поети
Оспівують новітній каганат.

Все, як було.

Хіба одна різниця:
У ті часи під рейвах канонад
Везли чорнозем наш у фатерлянд,
А нинішні похітливі ординці
Вивозять наших — як товар! — дівчат.

Все, як було ...

Егей, не все, миряни:
Тоді під окупантами земля

Горіла, мов у кратері вулкану,
Тепер же — тільки попіл і зола.

Таки ж не все!

У цій тяжкій золі
Огонь насподі ще не вмер для ватри.
Гей, на міхи натисніть, ковалі:
Щось забарились ви мечі кувати!

Всевишній,

що в долонях світ трима,
Простить і боягузові,
дарма

Що перед окупантом горбив спину.
Лише вівіки прощення нема —
Поету, що мовчить у злу годину,
Коли народ вбивають крадькома.

ФРАГМЕНТ ІЗ СУЧАСНОГО БУТТЯ

О Господи! Та дайте ж їм, нарешті,
досхочу натішитися т. зв. Свободою слова!
Свобода, звичайно, дозволяє
обходитися без розділових знаків –
особливо, коли не знаєш, де їх . . . приткнути.

У них це вважається модерном,
котрий починається з подраних джинсів
якомога ближче до матні.

Хоча цій «моді», списаній з ковбоїв,—
понад століття, якщо не більше.

А позаяк хуторяни в мавпуванні
ніколи не знали міри,
то до копій з американського
долучається вітчизняна немитість,
відтак і од деяких модерністів тхне
застояним потом, а то й сечею.

На своїх, перепрошую, імпрезах
змагаються, хто розкутіший:
одні читають свої поези голічерва,
інші — походжаючи догори ногами,
треті возлежать в позах римських сенаторів.
Ще інші сидять врозвал, тримаючи на колінах
своїх колежанок - поеток,
механічно розминаючи їм пазухи.

Поетки при цьому ліниво і відсторонено
ремигають жуйку.

Так вони — на їх взір —
епатують філістерську публіку.

Інтересно, чи хоч здогадуються,
що скоро не стане кого епатувати,
позаяк конвейер смерті в Україні
працює у форс-мажорі:
щороку десь півмільйона аборигенів,
так і не прочитавши ультрасуперових,
ідуть на той світ.

...Цікаво, об чім вони думають?
І чи думають взагалі?
Ну, це вже й справді запитання
не за адресою.

... Стривай: про свободу ж совісті
ледь не забули. Коли запитали,
як у них з цим,
довго доскіпувались одне в одного:
«Що він сказав? Совість? Не пойняв».

— Да паашол ти! —
врешті, відрізала накурена поетка,
вказавши ще й адресу на три літери,
аби не заблукав.

НЕ ЗАБУДЬ!..

На майдані,
зганьбленим доценту,
Патріот невтішено ридав:
— То кому ж ти,
пане Президенте,
нас із Україною віддав?!

Ми ж тебе вознесли в піднебесся,
Ми ж тебе в ікону возвели!
Нас же, як снопи у перевесла,
Пов'язали
й чужакам здали.

Президент, за протоколом,
гречно
Відказав:
— А приглушіть баси,
Бо не я ж, а ви здали за гречку
Злодіям в законі
голоси. —

Ну, то й що ж відповіси, народе,
На такий від Президента спіч ?
Думай, думай...
А поки з нагоди
Я тобі відважу меживіч:

Якщо ти встонадцяте у яму
Сам себе загнав без сторожів,
То, можливо,

трясця його мамі,
Ти на інше вже й не заслужив,

Окрім того, щоб наймитувати
В крамарів, як споконвіку звик ?
То й сиди тепера нишком в хаті,
Зав'язавши у шнурок язик.

Та коли запрагнеш стать Народом,
А не козачком в крамарука,
Доведеться у Яру Холоднім
Кликати на круг Залізняка.

Та не жди,
що знов за нас на палі
Діти в Кругах голови складуть.
Не хитруй:
вони вже на вокзалі.
Уставай...
та й вила ж не забудь!

ПРАДЕ!

Суворий Янгол
з піднебесних зводів
Гримить
погрозлив в сатанинський смрад:
— Ви в бран здали нечистим
Гроб Господній,
Свій гріх поклавши на невинних чад.

Вони ще вам згадають в день відплати,
Як ви пустили правду в обмолот.
І прийде Той
одмірять і воздати,
Кому ви цвяхи заганяли в плоть.

Найтяжчий гріх, вовіки непростенний,
Упав на вас,
коли Його вели
На хресні муки, —
ви ж, сини гієни,
До всіх терзань —
при Матері стражданній
Ще і вінець Йому терновий нап'яли !

... Чи й досі ми не втямили,
нетяги,
Що нам замкнули наглухо уста
Нащадки тих, котрі носили цвяхи
Нещадним розпинателям Христа?!

Отверзніть очі!

У небесних висях
Явилася провісна Божа Длань:
Гряде пора великих сподівань.
Вже почалось:
тринадцятий повісивсь.

ІДУТЬ!

В хустках позаторішнього століття,
В куфайках, що вовік не вийдуть з моди,
Несуть жінки вкраїнської породи
Засмагу ще етруського поліття.

Як в окупацію,

коли останне

Тягли зміняти дітям на скорину,
Ідуть у ринок, прийшлий із чужини,
Де їх одурять учергове зрання.

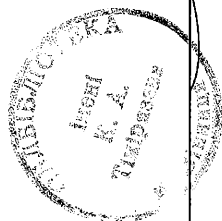
Ідуть з важкими клунками понуро
Повз верби, що садили в юні літа,
Яких чимало всохло від жаури...
Жінки ж ідуть, і йтимуть, доки світу.

Їх обминають куплені на гранти.
У них таке щось ... вічне і величне,
Що навіть в іномарках окупанти
За склом ховають злякані обличчя.

Ідуть жінки, немов гортають скиби.
Від них струмує незбагненна сила
З якогось, ще докам'яного, глибу.
Ідуть спокійно, з гідністю:

вони - бо

Вже месників грядущих народили.

***

День було вбито прицільно.
Найнята в кілери

ніч
Кинула професійно
З місяця гнучий ніж.

Кров'ю заюшено захід.
Свідків, як завжди, нема.
Вуха прищулив заєць.
Навіть сорока — німа.

В небі завмер шуліка.
Дятел затих в дуплі.
Злякана звіку осика
Очі хова в гіллі.

В слідчі призначений ранок
З розпачу кида в юрму:
— Криком же стогнуть рани.
Ви ж мовчите.

Чому?! —

Вуж з-під старої акації
—Тс-с, — прошипів, —
Окупація.

ДАВАЙТЕ, ДІТТИ!

Простіть, соотчичу!

Їй-право, встидно

Народом величатись під хмельком,
Коли ми й днесь не вибралися з бидла,
А знак раба не стерти рушником.

Зазвичай стоїмо

в холопській позі

Під чоботом чужим у срамоті,
Та все лємо по запорожцях сльози,
Споганюючи імена святі.

Вчергове здавши крамарям Соборну,
Волаємо з каналів і газет,
Що це ж і є, мовляв, сама свобода,
І незалежність, й суверенітет.

Кому ми, рідний,

брешемо, як сводні?!

Та з нас уже глузує дівтора:
«Якщо, батьки, оце у вас свобода,
То нам з-під стріхи діставать пора!».

Давайте, діти!

По-козацьки вдарте,

Щоб сколихнуло села і міста!

І не клянїть нас, —

ми й того не варті,

Щоб ви об нас поганили уста.

З гетьманами непевної доби
Самі собі ми присуд учинили:
Затерти власні імена й могили,
Щоб ви й не знали, де лежать раби.

Покваптесь, діти !

Тільки ви ще й годні
Нас зупинити на краю безодні!

БУДЕННЕ

I. День

Цвинтар чинив свою справу буденну, як свято:
В арку вїздили належно — ногами вперед.
Звідти живі прошкували:

багаті — у авта,
Сирі — в автобуси
на поминальний фуршет.

І перехожі дізнатися прагли достоту:
«Хто ж відійшов? Повторіть... недочули ім'я»
І на лиці змалювавши зазвичай скорботу,
Вмить забували імення «Раба Твоея».

II. Ніч

Десь перед сном,
коли все докола померхне,
Коли вже й цвинтар
з утоми впаде в забуття, —
Саме опівніч являються тіні померлих
Зводить рахунки,
які не звели за життя.

Ну вже й гризуться,
сховавши ножі поза спини!
Ну вже ж і пнуться,
хто більше любив Україну!

III. Вислід

Славсь, моя націє!

Ти таки геть неповторна:

Звіку не знайдеш

між небом, землею і морем

З'яву подібну,

де навіть мерці із могили

Зводять рахунки,

немов за життя, на крові?!

Гей, вороги!

Не випробуйте нашої сили:

Ми невмирущі,

бо мертві у нас... як живі!

Тихо сидіть !

А інакше ми ваших у трунах

Миттю научим,

як зводить з живими рахунок.

***

Прийшла Мати до Сина.
Глянула ... — Господи ! —
а Сина нема.

Журавлі журилися осінньо...

Якийсь чоловік
неподалік
прибирав могилку.
— Може, ви бачили ?... —
та й затнулась на півслові.

— Та бачив, як нівроку здорові
хлопці
підважили краном
та й повезли ранком раннім,
а куди — Бозна.
Хтось казав мені,
Що тепер бронза
Дуже в ціні. —

... Підкосило ноги.
Потемніло у всьому світі:
Святкували День Перемоги
В третьому тисячолітті...

ІДЕМО...

Ставши з побутом на прю,
Сам до себе говорю...
Що се — шепіт комиша,
Чи у мене дах руша?

Бо коли не з перепую,
А всуху навіяло
Перемовиться з собою,
То, вважай ... поїхало.

Перепрошую у себе:
— Може, правильніше треба
Не «поїхало», а — «приїхали»?

Чую відповідь нехитру:
— Ну, коли твою макітру
Ще не всю провіяло,
Все ж покіль: «поїхало»,
Аніж геть: «приїхали».

Отже, нам, колего-брате,
Ще лиш починати.
І роботи тут по вінця
І нащадкам досить.
Тут не всі, бач, українці
Згодні в малороси.

Патріота наторочив
Їм права безмежні,

То вони і досі корчать
З себе незалежних.

Вже ж і ярма підновили,
(Ми — воли з породою!)
Скатертини розстелили
Для нових господарів,

Щоб зустріти хлібом-сіллю
Під пеан курантів
У вишиванках весільних
Наших окупантів.

І віддати їм останнє —
Землю ще не продану.
І тоді, нарешті, станем
Вільні між народами.

А коли і нас на здачу
Кинуть зі зловтіхою, —
Отоді й пиши, козаче,
Що таки приїхали!

А покіль, до відома,
Ми ще тільки їдемо.

***

Кордони впали.

Свій порядок вершить
Крутий очільник зайшлої орди.
Зішуливсь люд, немов у сорок першим,
В передчутті фатальної біди.

Ще вчора щедрий на любов і дружбу
До всіх — чи здалеку, а чи зблизька, —
Сьогодні враз він сторожко напруживсь,
Немов з-за рогу пострілу чека.

І, очужілі, затаївшись в мислях,
Самих себе сахаємось здаля.
І щось лихе над обширом зависло,
Немовби звідкись садоне залізно,
От тільки ще не знати: звідкіля?

Десь гухнуло — і холод серце стис.
А потім сталлю хруснуло зубато —
Так, ніби увігнали повний диск
У зголоднілу пащу автомата.

Лякають ніч важкі, похмурі кроки.
Проїхав катафалк... ще без труни.
І наростає з Берестечка рокіт
Архангельської віщої труби.

Той гук стрясає землю до основи —
Аж кулаками хрестяться хрести.
І оживають партизанські схови
В чеканні мсти ...

ПЕРЕДЧУТТЯ

*Німець скаже: «Ви моголи».
«Моголи! моголи!»*

Т. Г. Шевченко

Ти чуєш здвиг залізної стопи?
То він з потойсвіт вийшов, шестипалий.
За ним чорніють, як після напалму,
Сірчаним кипнем спалені степи.

Ти бачиш блискавиць сталевий штрих,
Що обганяє грому колісницю?
То сходить із небес Архістратиг,
Повільно кладучи на меч десницю.

Між ними відстань меншає щомить.
Вони ідуть супроти невідступно.
Ви чуєте, моголи: вже гримить,
І тут уже середини не купиш!

В передчутті вселенських потрясінь
Принишкли омертвіло птахи й звірі.
То він ступа, і пада його тінь
На землю, що погрязла у безвір'ї.

Навпересіч йому Архістратиг
На землю сходить, звівши меч покари.
І світ од жаху збліднув, яко сніг,
В очікуванні першого удару.

Лише змогли, зсунувши столи,
Втішають гопакон нових вкраїнців,
Не чуючи залізної стопи,
Не бачачи знамення блискавиці.

Та ще рапсоди з геніїв нових,
/Яких би грамоти повчить, так пізно/,
У самопохвальбі себе самих
Так і не вчули, коли біля них
Диявол увігнав стопу залізну.

... Останній шанс нам випав за віки—
З навприсядок піднятися, нарешті,
Згадавши, що були ж ми козаки!
І вже хоча б у Другому Пришесті
Зустріти Господа синами честі,
Зустріти ж українцями таки!

СУЧАСНА ПРИПІЧКА

Могилу ту загнали в будяки.
Там козака на три віки приспали
І разом із кисетом обснували
В три пари щупальців вертляві павуки.

Між небуттями, з'явами і снами
Він чує, як над ним двигтять віки.
І кров братів кричить у сонну яму:
«Чого ж ти спиш укупі з павуками,
Коли нас допивають павуки?!»

Він чує, але тільки позіха,
Втішаючи себе: «Іще не пізно».
І так не хочеться з-під кожуха
Вилазити на протяги наскрізні,
Де регіт пугачів не затиха
Над страмом в найми зданої Вітчизни.

І, зманений сиренами чужими,
Пливе все далі від отецьких меж.
І тільки чайка виплаче тужливо:
«Отямсь, козаче: чи туди пливеш?»

...Та якось знахабніле вкрай залізо,
Як і належить чужій натурі
Позиченого плуга по ленд-лізу,
Так глибоко в саму могилу влізло,
Що козакову ранило бандуру, —
І зойкнула струна, урвавши пісню.

І він прокинувся,
Звів у гніві брови –
Всю землю струсонув дев'ятий вал!

... Тепер зчиняєте вчергове гвалт,
Що хтось збирається вас бити знову.

Облиште!

Ми ж по-людськи вас просили,
Щоб злізли з нашої, нарешті, шиї,
Бо навіть нам, терплячим, ломить карк.
Так ви ж навзаєм нам крамолу шили
Та насилали сто проклять і кар.

Тепер уже не нам кладіть на карб.
Тепер моліться:

він встає з могили.

ЛЮТА ПО НЕПОХОВАНИХ

- За що ж ми полягли
на цьому браннім полі? —
Очниці черепів допитують зеніт.
У відповідь ковил поворухнувся кволо.
І знову — тиша, важча за граніт

Лягає, мов плита могильна,
на неславу
Не відданих землі ще з голодів і війн.
І сходяться сюди опівніч, мов на кін,
Всі тіні непохованих во гріх державі,
Що й досі не звелася із колін.

Куди ж тепер спішиш, не поховавши воїв?
Європа ласо прагне до твоїх степів,
Але боїться нас, мов лютих градобоїв,
Здригаючись від сміху жовтих черепів.

Ти зупинись, Україно!
І під тужні дзвони
Вгорни їх в рідну землю,
як до сповитка.
І відспівай усіх за предківським законом.
І стань Державою!
...Європа почека.

СУРМИ СОВІСТІ

...І весело ж допродують лукаві
Минувшину святу. За півціни:
Зорю Героя і Солдатську Славу
Із медальйоном смертним старшини.

Скипає пам'ять від ганьби і болю...
І серед ночі, в сизім тумані,
З архангельською віщою трубою
Встає сурмач, убитий на війні.

Скликає тужно на Велику Раду
З усіх фронтів — полеглих од меча.
І шерхне шепіт над полками: «Зрада»,—
І рветься крик із горла сурмача:

«За що ж ми, браття, голови зложили?
Невже за те, щоб ситі байстрюки
Пустили наші мощі і могили
Лабазникам нечистої руки?!»

Хіба минуле з молотка продати?
Хіба на честі приторгуєш честь?
У всі віки присяга у солдата
Однакова: «Вітчизна або — смерть!»

Коли ж солдатську ратницьку святиню
Виносиш під полою на базар, —
Ти право продаєш своєму сину
Тебе й Отчизну спродать, як товар.

В грядущє зри!
Ти бачиш, як безжурно,
Діставши гаманці і гамани,
Рушник од неньки, дідову бандуру
Тобою ж вчені спродують сини?

Уже дістали булаву з-під лави;
Уже твій хрестик тичуть гендлярю;
Затим вторгують на козацькій славі,
Потому пустять і саму Державу,
Як ти сьогодні — Батьківську Зорю.

...Щоночі, на дванадцятім ударі,
Гримить сурмач у забуття сліпе:
«Коли минуле спродав на базарі,
Ти вже продав грядущє і себе!»

ПЕРЕВДЯТАННЯ ДУШ

І

Тих відспівають,
а вони — живі
У наших душах, квітах, у крові...
А ці співають! —
хоч душа в них — яма.

...Дивлюся,
як поважно, хазяями
Вони статечно всілись на траві
В непогрішимій вірі, що — живі.

Та й спритно ж ви нової затягли!
Не встигли обізватись треті півні,
Як над устами, що співали пінку,
Козацькі вуса з викрутом лягли.

А покажіться, хлопці, як ви є —
Мої, колись близькі, тепер — колишні?
Гай-гай, видовище таки невтішне.
Та що подієш — час бере своє:

Сивесенькі.
І зуби вже — не креш.
І серце ледь не вискочить з орбіти,
То нащо б так за молодими бігти?
Себе і час, на жаль, не обженеш.

Онуки, у загонистій ходьбі
Оглянувшись на вас,
беруть на жарти:
— Пощо мінять їм, як штани,
штандарти,
Вже ж треті поміняли, далєбі,
Впродовж лише останньої доби,—
Та й зникли за юначий обрій свій...
Сидять, захекані,
мої колишні.
— Не наздогнали? — запитав утішно.—
А може, і не варт смішити світ?

А може б, дати серцю одійти
Від міньбища корогвами на стяги?
Бо вернуться онуки із розваги —
І не впізнають, де чії діди?

...Та раптом з Волги потягло —
і враз
Загелготіли, як сполошні гуси,—
І вмить сховалися козацькі вуса
Під бороди, косоворотки й... квас.

З Дніпра війнуло — матінко моя:
Узмиг злиняли злякані кафтани,
І вже тіла їх облягли жупани —
Ну хоч пиши з натури Мамая!

Дихнуло Еміратами — і вмент
Уже клянуться ревно на Корані.
І над чалмою
        в правовірній шані
Зелений стяг розкрилюється в лет!

А як Сінайський шматонув парчу, —
Ураз припали до Звізди Давида.
І ти ж дивись:
        устигли ще завидна
Переметнутись до Стіни Плачу!

Війнуло з Півдня...
        І пішло по колу
Перевдягання душ.
        А душі ж — голі,
Як в морзі...
        Але те вже — не до столу.

Бо що це ми і справді завели?
Уже й Шевченкові до кольок смішно:
Мовляв, зійшлися начебто ж... колишні,
А й досі не сідають за столи?

II

Ану-м, стинай «московській» яничарці
Голівку з пліч,
        та булькнем в три стволи!
То що, колеги,
        вдаримо по чарці

За те, що ви
        живі...
        колись були?
...За п'ятою
        оплачемо Україну.
Та зчинимо гризню
        за булаву,
І спишемо
        недолю і руїну
На клятих інородців та Москву.

А як не стане вранці похмелиться
(Ще й сало закотилось у траву),
Одне одному віддим по мазницях
І пошлемо когось...
        по мирову.

Під щедрим кумпанійським Водолієм
Ми знову зберемося за столи.
І десь на третій раптом прохмелієм:
Чи ми жили,
        чи просто... відбули?

...Та вихор знявся — і пішло кружляти
Перевдягання душ і тілесе.
І хтозна: вус чи бороду чіпляти,
Чи — про випадок — вкупі те і се?

Кому годити і кого судити —
Не добереш без пляшки і... Москви.

То краще наливайте вже, сусіде,
Та й почнемо із першої глави.

І — разом:

Ану-м стинай «московській» яничарці
Голівку з пліч,

та булькнем в три стволи!

То що, колеги,

вдаримо по чарці

За те, що ви живі...

колись були?

ТЯЄМНА ВЕЧЕРА

I

День був якийсь непевний.
Щось по колах округ бродило —
Незримо, хиже і обережне.
Сторожко темніло.

Учні нервувалися:

«Де ж Він?!»

(...І тоскно, як олень,
поранений смертно,
Він скрикнув у небо,
позначене смерком:

— Отче!

Невже не обійде
мене

Чаша сія...

від Тебе?! —

Глухо мовчало Небо.

І Він прочитав

Із німотної сині:

— Не обійде...

Сину...)

Учні нервувалися:

«Де ж Він?!»

Хтось м'яв механічно
Порожню пачку «Прими».
Куриво дорожчало панічно:
Їла інфляція.

Інші тинялись,
Немов у прострації,
Тамуючи внутрішню дрож.
Спросоння
Просіявся дощ...
Пробудило смоковницю.
Хитнулася тінь на околиці.

— Нарешті,—
прошелестіло полегко,
як шовк.

...Прийшов.

Так, ніби нічого й не сталося:
Він таки умів триматися!
Навіть у пустелі,
Коли спокушав Його
сам лукавий,—
Стояв так,
що дивувалися скелі.

Обвів громадку
Відчуженим взором:
Бачив і знав
Недоступне учням.

Ладнались до вечірньої учти.

...Знав, що сподіється вранці,
Коли Його поведуть.
І раптом — зніжковів,

Ніби школяр,
Що підгледів те,
Об чім не дано їм відати.

«Не відають, що... вчиниться!» —
Обпекло гнівом.
Але спохопився:
«Чи винні, що їм не дано?»
Зітхнув,
Всепрощено і скорбно.

...Сіли за стіл.
Уділилися хлібом.
Вино багровіло, мов кров.
Кусень не ліз у горло:
Кутуляли над силу.
Хтось плямкнув —
                                    і осікся.
Але тишу було оскоромлено.

— Сьогодні один із вас
Зрадить мене... —
Сказав стомлено.
І усміхнувся гірко:
«Та хіба в тому їхня вина?»

Сахнулись од хліба й вина.
(Від жаху зіщулилась
                                    зблідла трепета,
Відчувши: за гілку її,
                                    мов тенето,
Схопила мотузка

і зашморг вужачо
Згорнувся в кільце.
І — чиєсь лице...
І синій язик
обвисає ледачо.
О, тільки не це!!!)

Перезирнулися:
хто се прорік?
У когось нервово зламало сірник,
Ніяк не міг прикурити —
руку звела остуда.

...Двері були відкриті.
На порозі стояв
Іуда.

II

Решта все було за Писанням.
Ізняли його страдницьке тіло
з хреста,
Плащаницею згорено вкривши.
І занесли у склеп,
і поклали Христа
На погребне, холодне узвишшя.
А на третій,
як діви прокравись у склеп,
Щоб оплакати і помолитись,—
Вже його не було.
Тільки сиве крило
Опустила сумна плащаниця.

І невимовний подив єство їм опік,
Як за спинами
Вісником Бога
Горній Янгол постав
і суворо прорік:
— Хто шука серед мертвих
живого?

III

...Мертві піють і п'ють.
Тягнуть цвяхи з хреста
На колекції та сувеніри...
Перейшли у Апостоли
учні Христа,
Запаливши світильники віри.

Мертві грають в політику,
«водять козу»
Та дівок загряницею манять.
Оббирають, як липку,
народ і казну,
Обирають себе на гетьманів.

І вже так Україні прилипли до губ,
Так її закохали, пролизи,
Що — дивися — небавом
якийсь перелюб
І за пазуху неньці полізе.

IV

Вже таємна вечерея
ішла до кінця,

Коли, гостро відчувши колючця
Від болючих тернин рокового вінця,
Він удруге сповідався учням:
— А сьогодні один з вас
мене вже продав...

V

Решту знаємо за Писанням.
Вірую...
Одначе:

Що Його розп'яли на покуту усіх,—
То тяжка, але — істина, люди.
Лиш єдине гризе —
хай проститься мій гріх! —
А чи й справді повісивсь...
Іуда?

VI

Владно сіли в шинку
вже нові хазяї:
Сам Хрещатик їм слався під ноги.
Всі однаково гожі.
Достоту — свої,
З напівслова познаша свогого.

Налили у чарки
за удатний оброк.
А шинкарка ж, як фея, облесна!
Тепло й сито.
Та раптом якийсь холодок
Перебіг поза спини і чресла.

Хтось засовався не по чину.
 Хтось невміло впустив чарчину.
 Третій раптом гукнув:
 — Тримайтеся! —

...Двері були відчинені:
 На порозі стояв...
 тринадцятий.

«Добривечір», — сказав.
 Свій крават розв'язав.
 (Децо й справді на зашморг подібний).
 По-свояцьки окинувши поглядом зал,
 Сів до столу.
 Як рівний.
 І — рідний.

VII

А Хрещатик новітній гудів, як базар.
 ...Під шинком,
 прихилившись до муру,
 Очужіло сидів провінційний кобзар,
 Застібнувши на гудзик бандуру.

— І надовго зібрався мовчати, дідусь? —
 Зблазнював молодий переблуда.
 Посміхнувся кобзар
 у замислений вус:
 — Вже недовго...
 До Страшного Суду.

ЛРЕЛІ

Знову чорне вивели на біле,
Біле — заплювали в чорноту.
Пики одне одному набили
За свою! За правду!! За — святу!!!

Спогадали рани і зарубки.
Виставили кожному борги
І взялися зводити порахунки,
Ревно наминаючи боки.

Доки на мечі кували рала,
На тризуби — молоти й серпи,
Треті загребущо рвали й крали
Від ракет, ікон — і до сапи.

Треті підкидали знизу хмизу,
Зводили, як бевзів, — у лоби:
— А отам — колишній блюдолиза,
А отам — теперішній. Лови! —

І ловили, і трощили яро
Щелепи, заводи і горшки.
А тим часом треті — рвали й крали
Надбане горбами за віки.

Раптом спогадали про Україну.
Глянули — руками розвели:
— Хто ж це нам побив горшки і спини.
Хто ж це нашу хату розвалив?!

І шукають лютими очима
Ворогів нових за три межі.
А тим часом треті за плечима
Ділять між собою бариші.

У ЗАМКНУТОМУ КОЛУ

47

Борис ОЛІЙНИК

МАРШ П'ЯТОЇ КОЛОНИ

Де ви днесь, панове коммутанти —
Видатні міняйли прапорів?
На яку адресу вам писати,
Між яких ловити кольорів?

Кажуть, в радикалів грають нерви,
Коли ви, впадаючи у шал,
Пієте натхненно «Ще не вмерла...»,
Як учора — «Інтернаціонал».

Кажуть, ви тепер б'єте поклони
Так же ревно, як у ті часи
Били у церквах святі ікони
І сукали дулі в небесі.

Гей, пильнуйте, хлопці-радикали,
В коммутантів незмінима суть:
Нас вони учора продавали,
Вас вони узавтра продадуть.

Спогадаймо пору незабутню,
Як вони в серпневу зорепадь
Обміняли зірку п'ятикутну
На місця в колоні номер п'ять.

І вони ж, як дійде до порубу,—
Не змигнувши оком, без сум'ять
Обміняють вашого тризуба
На місця в колоні номер п'ять.

Голубаво-жовті і червоні,
Чуєте: під маршів перегуд
Коммутанти п'ятої колони
Продаватись весело ідуть!

І, піднявши заздоровні чари,
Як тоді, в серпневу зорепадь,
Їх вітають радо яничари —
Запасні колони номер п'ять!

А тепер — хором:

— Голубаво-жовті і червоні,
Чуєте: під маршів перегуд
Коммутанти п'ятої колони
З яничарами навперегони
Україну на торги ведуть!

СОН

Балада

Зайшов у сон, як у чужі палати, —
І вкопано заклад із дивини:
Стоїть жива іще дідівська хата,
Яка згоріла в кратері війни.

— Ти хто esi? — спитала мене хата. —
Яким це вітром на поріг забрів? —
І придивляється підсліпувато
У двоє вікон з-під острішка брів.

З-за спини острах виповз волохато
І здогад пальці стиснув крижані:
— Коли вже кличе з потойбіччя хата,
То, певно, знак: збиратись і мені.

— Ні з місця! — грізно замахнувся ясен. —
Тобі отут стояти сто віків,
Допоки всьому світу не роз'ясниш,
Куди ти нас, обдурених, завів!

Ні, це не хата — тільки сон про хату.
Її у землю замок придавив
Того, хто півсела повів на страту
І вашу хату власноруч спалив.

Тепер він — знаний патріот у краї.
Подейкують, що шишка немала.
Він каже, що пішов у поліцаї,
Аби Україна вільною була.

Отак ти нас розбудував, козаче!
 Тєпера нами править чоловік,
 По кому не одна в'язниця плаче,
 А він регоче серед чоловіх.

...Це ж ти волав: «За волю — до загину!»
 І ми пішли. І — вперлися у кут.
 Ми хочем, щоб не вмерла Україна,
 Так українці ж, волоцюго, мруть!

То де ж твої проводирі і провід?
 Чи мріють, доки згинемо, як тля,
 Щоби потому інородні пройди
 Посіли наші згорблені поля?!

Це ж ти гукав: «Рятуймо рідну мову!»
 А що ж ти з нею, гаспиде, вчинив,
 Чужих словес накидавши полови,
 І неслов'янським духом осквернив?

Це ж із твоєї вченої принуки
 Таке верзуть сучасні писарі,
 Що вже не тільки дід свого онука —
 Синів не розуміють матері.

То як ти мислиш будувать єдину,
 Коли — на глум і втіху сміхачів —
 Ми скоро між собою в Україні
 Балакатимем... через тлумачів!

Ти ошукав нас... І, допоки правди
 Не визволиш із окаянних уст,
 Ще триста літ стоятимеш отут
 Закам'янілим обеліском зради!

ІНВЕЖЛИВА – 1

І чубимось, як горобці у просі,
І валимо на всіх, що голі й босі,
А ще й — дивись! — пнемося в козаки.
Куди вже пхатись,

коли нас і досі

Зі Сходу в Захід,

мов курай, односить,

А в Україні правлять мамлюки?!
То, може, розбалакувати досить
Та знов податися у чумаки?

Он люди у піску, на клич пророка,
Таку державу возвели, нівроку,
Що ледве не півсвіту обняла!
А ми в чорноземі усеполюючим
В сусіди жебраєм на хліб насущний
І скиглимо, що доля обійшла.

Тобі ж природа усього вділила!
То хазяйнуй у суверенній вміло,
А не ходи ногами догори!
Так де ж — косує на сусіду клято,
Щоб хоч сарай ... у нього,
як — не хата ...
В самого ж хата вже давно горить!

Допоки ділим кольори та межі,
Хизуючись, які ми незалежні,—
Тим часом колорадівські жуки
Уже майно пустили наше в діло

І нас на дві полтини розділили:
Одних — під хвіст,
а решту — в жебраки.

— Пануйте, хлопці! — віскі наточили,
По іграшковій булаві вручили,
Та кожного при цім остерегли:
— Гуляйте, суверенні, на свободі,
Але не далі власних огородів,
Бо те, що далі,
ви вже продали.

То перше, аніж винного шукати
Позиркуючи на сусідську хату,
Ти краще до люстерка підійди
Та глянь у нього, обітерши порох.
Впізнав себе?

Ото і є твій ворог!
А ти в чужих дошукуєш біди.

...Устав козак з могили опівночі.
Округ поглянув — потемніло в очу:
Чи то мара, чи хтозна й що воно —
Серед могил, у степовім безмежжі,
Стримить огром, як Вавилонська вежа,
Із назвиськом цапиним:
«Казино».

А там гуляють у якусь рулетку
Круті хлюсти заморської прикмети
Та доляри метуть навзаводи.
— А де ж ... козацтво в бісової мами?! —

І знизу відгукнулось, мов із ями:
 — Ми тута ... гречку сієм, як завжди.

— А де ж... хорунжі? — запитав поникло.

— Та до нових господарів прилипли:

Підносять їм горілку та меду

І все розказують про дні минулі,

Як їхні предки бились у Стамбулі.

А ми тут... гречку сієм, як завжди.

Розказують, та по-холуйськи писком
 Новим вкраїнцям заглядають в миску:

Чи хто не кине кістку за труди?

Затим гризуться за огризок п'яно,

Як їх діди — за булаву Богдана.

А ми тут... гречку сієм, як завжди.

— А де ж свідомі? — кинув безпорадно.

— Та де ж їм бути,—

засідають в Раді.

І всі, як є, без винятку — вожді!

І всі — за Україну.

А тим разом

Її допродують чужим пролазам,

А ми тут... гречку сієм, як завжди.

Стемнів козак у гніві,

наче хмара.

На всесвіт гримнув:

— От уже отара!

Ніяк не дочекає барана,

Щоб знов трюхикать підтюпцем на бойню
Та мимрить: «А було ж козацтво гоїне...
Гай-гай, було, та вигибло сповна...»
Бодай би вас поглинула мана!

Пам за свободу розтинали груди!
А вам же волю подали на блюді —
Так, замість зводити державний чин,
Ви знову, по-холопському горбаті,
Віншуєте новітніх окупантів,
Самі ж — у гречкосіях
і — ні з чим.

І моститесь одсидітись у вербах,
І покіль з ордою наодинці
серби
Стоять на смерть
за православний рід.
Гей, не відсидитесь:
після Балкана

І вас обіруч візьмуть в ятагани,
Скрутивши в'язи у баранів ріг!

Злізайте з печі!
Вдарте у кресало,
Аби вогонь пропik на душах сало
І нагадав, що править не живіт,
А дух Шевченка — віщого месії,
Що ми вкраїнці, а не гречкосії,
Що ми — живі!

ІНВЕКТИВА – 2

У шабаші свавільної свободи,
Під'юджувані із суфлерських буд,
Ми, наче зомбі,
                                не спитавши броду,
Пустились в блуд.

Заблукані в глухім чортополосі,
З похмілля так і не збагнули суть:
Що то ж не ми йдемо,
                                сліпі та босі,
А нас ведуть.

Мов пішаки залаштункових ігрищ,
Не згледілись,
                                як просвистіли все:
Від Батьківщини до імен і прізвищ.
А нас несе,

Немов човна без весел і правила,
У темний вир трагедій морових,
Де нас чекає доля онімїла
Рабів нових.

І покіль ви,
                                такі свідомі й ситі,
Годовані із нетутешніх блюд,
Шукаєте нам корінь у санскриті,—
Нас в корінь б'ють!

Що винні всі,
а ми — і на крупину,
Бо тихі, як осінній падолист.
Що, коли б нас вчергове не купили,
Хіба б ми учергове продались?!

Та інородців вилаєм належно,
Що й досі, кляті, не перевелись
І не дають нам спати в незалежній,
І норовлять, щоб ми їм продались.

І Україні, неспалим-купині,
Поклянемося при святі дари,
Що, коли б нас вчергове не купили,
Ми б вас, маман, їй-бо, не продали.

ЗАТУЛИ МЕНЕ КРИЛОМ

I

Затули мене крилом
Від промерзлої студоми.
Борони мене хрестом
Від гоморри і содому!..
Скаженіє бурелом
У вселенському огромі,—
Затули мене крилом.

Кулі б'ють, налиті злом,
З гайдамацьким пересвистом.
Затули мене крилом
В чистім полі від нечистих.
Відьма править помелом.
Сатана три шістки числить...
Затули мене крилом.

В чистім полі замело.
Тільки місяць — упівока.
Відведи мене в тепло
До людей із одинока,
Доки душу не взяло
В лапи зашпорів жорстоко.
Від провалля — за півкроку —
Рятівне подай крило.

II

Ти ячиш мені: «Зажди!
Не спіши туди задуже.
Краще згинуть в холоди,
Ніж у спертому задушші.
Краще вовк — серед біди,
Ніж лисиця — на подушці.
Краще хрест — на грішну душу,
Ніж втопить її в меди.

В тому світі — фальш і зиск.
Він брехливий, як газети.
Краще жити серед зим,
Ніж у теплій твані вмерти.
Краще вирвати язик,
Ніж піти до них в поети.
Краще крапка пістолета,
Ніж од митаря — срібник».

III

Навіть вухом не повів
На замови-остороги.
Поманило до гуртів,
На дідівські на пороги
Під зачовганий мотив
Про дитинство босоноге.

... Так летів до отчих місць,
Що у сім потів облився!
Глянув: стільки рідних лиць!
І ні жодного... обличчя:
Від колишніх юних птиць —

Тільки пір'я на обійсті...
 Шапта виводок лисичий
 З хижим поблиском зіниць.

Ще недавно позахмар
 Ми злітали в орлім чарі!
 А тепер новий вівчар
 Заганя нас до кошари.
 В нього із-під шаровар
 Визира копитищ пара,
 На яких вогніють тавра
 Від рогатого з тартар.

IV

Сіра тиша над селом.
 Ходить колами шуліка.
 Не ховай мене за склом
 Від розстріляного віку!
 Хто ж це нас пустив на лом,
 Україно,

при задвірку?

Що ж це ми, такі великі,—
 Знову під чужим кермом?!

...Гірко сплеснула Дніпром,
 Затужилася борами:
 «Не питай мене пером,
 Запитай у свого страму:
 А хіба не ви гуртом

Віддали мене у найми
Прибирати за столом
За новими хазяями?»

V

В сонну тишу над селом
Прорипів протез іржаво.
Тінь якась — на всю державу
Стала між добром і злом.
Дзенькнули медалі слави,
Голос гримнув напролом:
— В кого ти питаєш правди
І кому ти б'єш чолом?!

Та на всі свої воання
Ти скоріше діждеш смерть,
Ніж відлуння чи зізнання:
В цій державі все — до грана —
Полетіло шкереберть —
В наших кресах, як в савані,
Окупанти бродять п'яні...
Дожилися, вашу... честь! —
Позіхнуло наостаннє:
«Сю ніч снились партизани...
Тут лісок... за кілька верст».

РОЗДУМ

З народного

Був день невеселий
по осені пізній.
Птахи ціпеніли
під вітром наскрізним.
І сонце не в силі
розплющить повіки...
Був день невеселий
на вигасі віку.

І все було сіре,
з неструганих дощок.
І думав я сіро, панове,
про от що:

«Стою на асфальті,
у лижі озутий.
Чи лижі не їдуть,
чи сам я безпутний?»

Так бачу, що й інші
на лижі постали,
І теж — ані з місця,
мов коні у стайні.

І мов не такі ж ми
невдатні, як з виду.
І все ніби в нормі...
А лижі не їдуть.

І клали ж асфальт,
як учили з Парижа,
А отже ж не їдуть
даровані лижі.

Черговий дорадник
з крутої держави

Регоче:
— Ну ви ж і вчудили, їй-право!

І хто ж вам лижню
на асфальті нараяв?
Та в ролики взуйтесь —
і гайда до раю!

...Покіль ми ті ролики клятї взували,
Асфальт розгатили
важкі самозвали.

А тут ще дощі
зарядили достоту,—
І рідний чорнозем
розвезло в болото.

Тепер стирчимо у багні,
на розпутті,—
Чи ролики з браком,
чи ми шалапутні?

І лаємось тяжко
з тієї підстави:

Який це нас дурень
на ролики ставив?!

І тоскно чекаєм
чиєїсь принуки,
Коли нам вилазить
з цієї багнуки.

Чи, може, до переду й заду
негайно
Пропелери вставить —
і в лет вертикально?

...Отак би й стирчали ми,
Богом забуті,—
В багні по коліна,
у ролики взуті.

Та їхав із ярмарку
дядько по торзі,
Як глянув —
і ледве не випав із воза:

— Чи ви не при тямі?
Чи я з перепою?
Ви й справді зібрались
на роликах в поле?!

— Так це ж нам пораяли
радники мудрі...—
Всміхнувся візниця
і в бороду муркнув:

— То хай вам і те вже
роз'яснюють звідти,
Як сіється гречка
і... робляться діти.

І рушив коня
в українське безмежжя.
А ми — у багні
стоїмо, незалежні...
Від розуму.

ДЕ Ж ТИ, ХМЕЛЮ?

Хмара грізно суне за Бориспіль,
Темна тиша опада в лиман...
Де ж ти, Хмелю,
де ж ти забарився, —
Богом нам дарований Богдан?

Чи забрів по славі до зовиці,
Чи забравсь по старості на піч, —
Де б не був ти, Хмелю,
озовися,
Доки нам ще не одбило річ.

Обступає душі наші грішні
Кредиторів нещадимий стан...
Хто, Богдане,
володіє грішми,
Той тепера в Україні пан.

Потойсвітнім страхоліссям дише
Сиза туча
з неба до низів...
Гей, вертайся, гетьмане,
скоріше,
Заки грім нам дух не поразив!

Бо вже наша старшина вельможна,
Честь і вклади збувши за кордон,
Натякає здалеку:
«А може,
Так воно й судилось іспокон?»

Облягає Київ різнолиця
Сарана із чотирьох сторін.
Як здамо, Зеновію, столицю,—
Хто ж замовить
поминальний дзвін?

А ми пієм гучно:
«Ще не вмерла...»

І собі доводим:
таки ж ні!
Та ізнов долаємо Говерлу
Всім собором,
ще й при знамені.

І вже так стискаємо держално,
Що незмога й глянуть догори:
Чи, бува, на прапорі державнім
Ще не помінялись кольори?

Гей, вертайся, Хмелю,
доки світу,
Бо чомусь не йде із голови
Щось немовби
про варшавське сміття,
Щось як начебто
про грязь Москви.

Так Варшава ж замела в оселі,
І Москва підметена зело...
То вертайся чимскоріше,
Хмелю,
Доки нас під когось не звело,

КРИК ЧОРНОБИЛЯ

В цих лісах безборонно
гасають вовки, наче рейнджери.
Заблоковану зону
обходить здаля навіть дощ.
Лиш тутешні зозулі,
що звуться «лічильники Гейгера»,
Не роки обіцяють,
а числа рокованих доз.

І шаманської ночі
безокого, чорного місяця,
Коли землю, як в саван,
загорне вологий туман,
На задалених цвинтарях
в небо обвуглене світяться
Сизо-цинковим одсвітом
горбики чорнобилян.

Так оглухло і тоскно.
І так самотньо-пустельно.
Тільки раптом із ночі
дитям заголосить сова.
Тільки Діва Пречиста
із профілем Ліни Костенко
У простудженій церкві
собою маля зігрива.

Тільки тіні шістьох,
спопелілих за всіх у четвертім,

Припадають до вікон,
волають устами біди:
— Та озвітеся ж, люди!
Якщо ви забули про мертвих,
То живим постраждальцям
подайте хоч кухоль води!

Бо ніщо не забудеться:
ані імення, ні дати.
Ми — не тіні. Ми — душі,
віднині вовік молоді.
І коли небеса возвістують
годину відплати,
Ми посвідчимо вашу байдужість
на Страшнім Суді!

Тож, як справжніх господарів
українських угідь,
— Не стріляйте, — попросимо, —
у поетів навскидь.
Ліпш, достойники-кілери,
йдіть до нас на Парнас.
Та воспіємо в злагоді
цей невимовний час.

Бо, коли од безвиході,
здавши пера на лом,
Вже поети у кілери
поженуть напролом,
Встане плач над Європою,
заголосить Кавказ, —
Постріляємо зопалу
і себе ми, і вас.

Краще ви — до нас,
Аніж ми — до вас.
«О прекрасний час,
Неповторний час!»

РОЗМОВА З УЧИТЕЛЕМ

Старомодний поет
ген, із того наївного часу,
Де ще княжила совість і честь викликали
на звіт,—
У якимсь напівсні
відхилився я од звичної траси
І не згледівсь, як зопалу вибрався
у потойсвіт.

Мов сновида,
бреду у слизькій до огидності твані,
Де жують, і жеруть,
і злягаються на видноті,
І над Вічним Вогнем потирають долоні
захланні,
І справляють нужду
на солдатські могили святі.

І снують, і кишать,
і розпродують все, до зернини.
В цьому хижому шабаші
я — одинокий, мов перст.
А довкруг — ні душі,
позаяк замість душ — порожнини,
Лиш такий же самотній до ніг моїх
тулиться пес.

Що за скрегіт вночі?
Углядаюся в темінь погрозну:

Двоє чадо з надгробка здирають
дідівську зорю,
І здають дефіцитну —
за мірою циніків — бронзу,
І на виручку колються,
сходячи в землю сиру..

І коли вже здушило щось темне,
відразно і вогко, —

Спам'ятався:
стою біля хати в далекім... колись.

Із вікна мені світить дитинства
довірливий вогник,

А над книгами звично
мій перший учитель схилився.

Він пита мене:

— Сину, а що це ти зблід, як з навроків? —

— Та приснилось, — затнувся, —
таке... хоч на дерево лізь. —

— То, козаче, не сон.

Прогуляв ти в дитинстві уроки, —
Саме ті, на яких ми проходили...
капіталізм.

ПРОКИНЬСЬ, НАРЕШТІ...

Олександрові Сизоненку

Народе із трипільських
запорогів,
Древніших за святий Єрусалим, —
Та скільки ж можна
на чужих пророків
Молитися,
не вірячи своїм?!

Невже ти, сивий,
хрещений на криці,
І досі віриш, як дитя — у сон,
Що прийде хтось
у царській багряниці
І принесе тобі Новий Закон?

Чи задля того всі гріхи за тебе
Спокутував
Розп'ятий на хресті,
Аби чекать, щоб Він зійшов із неба
Ще й хату твою власну підмести?!

І, замість того, щоб Йому навзаєм
Воздати за страждання і жалі,
Ти в капустах зіщулився,
мов заєць,
На власній з діда-прадіда землі.

Вставай та вижени співців нікчемних,
Які вже так зарюмсали тебе,
Що коли кури не склюють знічев'я,
То кіт, їй-бо, у попіл загребе!

Та клич Шевченка крізь
облуддя голе
Обрізаних указів і повчань,
Та просвіти себе його глаголом
І, зрештою, самим
собою стань!

Повстань державно
врівень високостям,
З глибин Трипілля,
як з води й роси,
Щоб, зачудований козацьким зростом,
Запрагнув світ
до тебе дорости!

ЛОХВАЛА НЕПІДКУПНІЙ

Коли здалось, що все пішло за доляр –
Земля і честь, могили й вівтарі,
Коли вже навіть провіщати долю
Взялись не звідарі, а крамарі;

Коли здається, що саме повітря
Настояне на лжі, немов одвар,
Коли поет, як сутенер –
  повію,
Кладе під владу Аполлонів дар;

Коли вам чорне видає за біле,
Не кліпнувши,
  зело писучий син
І під стильовку стрижені дебіли
Полюють на людей, мов на тварин;

Коли, здалося, світ дійшов до скону
І все людське убито до осердь, –
За невблаганним всеблагим законом
Приходить смерть.

Коса її надземної ограни,
З металу, непідвладного іржі,
Вона не загляда у табель рангів
На суднім рубежі.

Для неї всі однакової міти –
Король чи старець, щедрий чи скупий;

Вона — остання справедливість світу,
Яку нікому в світі
не купить:

Ні фарисею, що служив мамоні
І Україну гнув на свій копил.
Ні злодію державному в законі,
Що навіть Зевса з челяддю купив.

І відступає туга з-перед серця,
І щастя молить: «Зупинися, мить!»
І варто жити, і прагнути безсмертя,
Коли є смерть,
яку не підкупить.

ГУЛЯЄ ПАНСТВО

Над Україною

«во время люте»*,
Коли Солдат Великої війни
Упроголодь збуває ордени,—
Такі гримлять загонисті салюти,
Немов чума гостює в сатани!

Під вибухи китайської петарди,
Узятий феєрверками в кільце,
Над смітником

старий учитель скрадно
Схиляється,
ховаючи лице.

Новітні владоможці України
Жирують —

аж вгинається земля.
І в чашах яро багряніють вина:
Гуляє панство!
На... крові гуля.

Ракети в небі грають зорепадом,
Гармати б'ють на київських горбах,
І під веселий рейвах канонади
Полеглі в бойовищах і блокадах
Перевертаються в своїх гробах.

* Із Т.Г.Шевченка

Стоять німі, як обеліски, люди.
В очах питання важко визріва:
— По кому ж так заходяться салюти
Над Україною
«во время люте»?

...Мовчить покірно забуття трава.
І тиша в чорній хустці —
як вдова...

ЗУСТРІЧ З АРХІСТРАТИГОМ

За вигоном зустрівсь мені

Верховний

Архістратиг небесних вояків.

— Кого ми бачимо!? — аж крила звів. —

Такі персони, а без охорони...

— Та ми... — затнувсь я. — Ми — із сіряків.

— Та ви такі, — всміхнувся якимось темно.

— Які ж?

— Та вельми тихі, як спите.

Коли ж прокинетесь...

А проте

Не будем далі углибати в тему.

— Ну, вже як почали,

кажіть до решти.

Бо ми тут кожен на умі собі, —

Не втямиш,

правду скаже а чи збреше:

Півслова в роті,

кінчик — на губі.

Та все хитруєм ближнього обстригти,

Хоч нас давно обстригли, як овець.

То, зрештою, хоч ви, Архістратигу,

Скажіть нам, горопашним, навпростець:

Чого ми варті в цьому світі грішнім?

Чому це в нас — побила б його тля! —

Усе якесь покручене й недійшло,
Немов у Бога вкрали ми теля?

І маємо ж таланту не на гривню,
І до роботи нам воли зрідні,
І воїни, яким немає рівних,
І ратаї, яким нема рівні,

Що від обох Америк та Австралій
Зерном і потом всіяли лани.
І відчуваєм поклики астральні
Ще з сивої, як Велес, давнини.

І цвіту нашого — по всьому світу,
І світочів сусідам роздали.
Щоправда, вдома сидимо без світла,
Напевно, скоро взуєм постולי.

Та ще й Чорнобиль всунули під стріху,
А він, як змії, прокрався до грудей...
То вже хоч ви скажіть, Архістратигу,
Чого ж у нас не так, як у людей?..

На меч опершись, що палав огненно,
Задумався на мить Архістратиг.
Потому, обернувши лик до мене,
Сказав, і світ зіщулено притих:

— Пощо ви нарікаєте на долю,
Коли одвіку на своїм горбі

Не в рідну хату несете,
а з дому
Усе — усім,
а тільки не собі?

Пустившись безвість рідного порога,
Так запетляли поміж веж і меж,
Що вже заплутали й самого Бога,
Який не втямить з горнього чертога:
Чи ви ще є?
А коли є, то — де ж?

Та зиркаєте за чужі пороги,
Коб звідти щось приміряти собі.
Ви ж ладні бути схожі хоч на кого,
Аби лиш не на себе,
далебі.

То в малороські поведе замули,
То у хохлацьку зманить загородь...
Ви, певно, вже й ім'я своє забули,
Яке в колисці дарував Господь!

І ця розмова стане до потреби,
Коли затямить зряче і сліпе,
Що перше, як шукати правду в небі,
Знайдіть спочатку на землі себе!

І він пішов...
Брели із поля вівці.
Пастух з мобільником гукав:
«Цурюк!»

І, стямившись,
я крикнув навздогінці:
— Згадав, Архістратигу: ми — вкраїнці! —
...Не відгукнулось.
Тільки десь у брук
Подаленіло стукотіли вівці.

ХТО ЙОГО ЗНА...

Хто ж там іде? Не впізнати: далеко.
Схоже, подав нам закличний знак.
Може, то вибравсь паломник у Мекку?
Може, заблука з варяги у греки?
Хто його зна?

Хто його зна,
                  мій покірний народе,
Де наша днесь пролягла борозна?
Чи тільки ще сурмимо до походу,
Чи вже вертаємось, биті,
  в негоду?

Хто його зна?

Хто його зна,
                  українська дорого,
Де тебе носить юдоль навісна:
Чи біля капищ поганського бога,
Чи у Європі долаєш пороги,—
Хто його зна?

Хто його зна,
                  то по древу по нашім
Стелиться хміль чи повзе дереза?
Чи тільки ще наливаем у чаші,
Чи пропили і воли вже, і пашу,—
Хто його зна?

Хто його зна,
                  товариство добірне,

Чом це у пеклі вкраїнський казан
Без охорони кипить собі мирно?
І ані жоден із нього не вирне,—
Хто його зна?

Хто його зна,
українська еліто,
Чом, коли іншим щедрює весна,—
Нам то посухи викошують жито,
То перестужі гарцюють по квіту,—
Хто його зна?

Хто його зна,
патріоти завзяті,
З ким ви засиділись так допізна,
Що й невтямки, чи ми газди у хаті,
Чи в козачках у новітньої знаті,—
Хто його зна?

Хто ж там пішов? Вже й не видно здалека.
Все порожнеча німа поглина...
В кого ж спитать:
чи іти нам у Мекку,
Чи повертати з варяги у греки?
Хто його зна?

Хто його зна, що нас водить по колу:
Доля, недоля, туман чи мана?
Де б нам добути свого Марка Поло —
Хай би відкрив,
на якому ж ми полі?..
Хто його зна?

— Чорт його зна! — лиш руками розводим.
Глухо довкруж, не озветься й луна.
... Раптом зісподу, з пекельного дна
Регіт залізний потряс небозводи:
— А він таки зна!

У ЗАМКНУТОМУ КОЛІ

89

Борис ОЛІЙНИК

КОЛИ ПОВЕРНУСЯ...

Коли повернуся до вас,
вже одягнутий в камінь, —
Я камінь зніму із душі і квадратних рамен,
І стану легкий,
мов хмарина в дорозі на Канів,
І ввіллється в душу, як в чашу,
козацький ромен.

І стануть нікчемними
виляски «слава-неслава»,
Порожній двобій язиків ні про що і про все, —
Коли я побачу, як сонце голубить отави,
І мудрий мурах
обережно личинку несе.

Пощо тоді, хлопці,
каррарський заманливий мармур,
І золото Креза,
і вкупі з хвалою — хула, —
Я все віддаю за одне,
недоспіване: «мамо»,
За те, що долоню мою
освятила бджола.

Пощо тоді слів перелітних
лукава пороша,
Холодні обійми
майстрів залаштункових справ, —

Я все віддаю за хустину у синій горошок
З далекої пісні про ту, що любив, та не взяв.

Я все вам прощу,
   побратими і недруги вчені,—
Хай доля врожайного вам надарує дощу!
Але не прощу і пилинки
   на образ Шевченка,
І зламану гілку калини
   повік не прощу!

Тоді я прийду на відплату,
   одягнутий в камінь,
І рухом гранітним змету крамарів і сутяг,
І хай мене судить по правді і совісті Канів —
Єдино Верховний мій
   і повноважний Суддя!

ПОКЛИК

Диптих

I

А двадцять перший вік при револьвері
Таку вчинив несвітню круговерть,
Коли уперше від часів Гомера
Судилося знімати репортеру
Своєю камерою власну... смерть.

Коли вже речників за слово правди,
За непокору владі булави
Рокують на усікнення глави
В мовчанні просвіщенної громади.

II

По небу йдуть
сивіші гніву хмари.
Земля двигтить,
чорніша від золи.
Вставай, народе!
Доки ще з кошари
Нас на перекуп
скопом не здали.

На глум держави чужаки по вірі
Менжують нашим духом і добром,
І квіт дівочий продають в повії,
І сонми капищ плодять над Дніпром.

З космічних звитків

зодіаки грізно

Вістують знаки гиблої біди.

Вставай, народе!

Заки ще не пізно —

Козацький стан могутньо підведи!

Вставай, вставай

у повен зріст потуги

На гордий поклик степових предтеч!

І відпусти на бранне поле плуга,

Коли з неробства заіржавів меч!

ДВІТІХ З МАЙДАНУ

I

Це ще у тому столітті,—
В тому столітті було:
Біла сорочка на вітрі
Рвалась з-за спини в крило.

Біг я, веселий і босий,
Серед гречаних медів.
Сонце купало волосся,
Світ мені юно радів.

Повз піонерів у полі
Біг я,
                  не знати куди.
Мати ударила в поли,
Батько схмарнів:
                  — Не впади.

Біг я.
                  Усе мені пахло,
Все закликало в зеніт.
Мить ще — і вишугну птахом...
Вибух — і обертом світ.

...Скільки ж минуло,
                  відколи

Стямивсь?

Згадати недуж.
Все, ніби й знане довкола,
І не знайоме довкруж.

(Жити в часи несусвіття,
Коли на шальках біди
Рік переважить століття,—
Господи, не приведи!)

Тільки ж, здається, учора
Біг він назустріч мені
У піонерській рідні.
А вже сьогодні в покорі,
Сивий, лежить у труні.
Поруч — медаль по війні...
Хто ж це так люто, так чорно
Викреслив роки і дні?!

II

Через майдановий простір
Йду,
мов Христос — по воді.
Ген, на високім помості
Збились новітні вожді.

Знизу, на відстані чемній,
Так, щоб не дуже й здаля,
Звично тусується челядь,
Граючи короля.

Бомж з бородою від Маркса
Так видивлявся понад маси,
Що аж набігла сльоза.
Певно, забувши про темник,
Раптом вже й зовсім не в тему
Сонно сказав:

— Як би зависоко, брате,
Не випадало стояти
І на якому щаблі,—
Все ж доведеться лежати
В землі.

Це ж він кому і до чого
Ляпнув ні з сього ні з того?
Так я й не втямив... їй-Богу.

***

Так гарно починав!

Громада вдячним ладом

Просила:

— Не соромся стати нам на плечі,
Щоб далі бачити.

Та не забудь, до речі,

І нам звістить:

що ж там, за небоспадом?

На плечах встоявши,

затим на шиях всівся,

Забувши, хто й по що

підняв його до висі.

Вони ж і досі,

як покірні вівці,

Від нього ждуть згори

на добрі вісті.

ЗНАК МІСЯЦЯ

Землю справік
покоління, як роботи, місяць.
Йдуть і не відають, що їх чекає за мить.
Знає об тім
понад цвинтарем цинковий місяць.
Знає, але —
мовчить.

Скільки під ним промайнуло
каліфів на менту,
Всім на землі обіцяючи райські сади!
Скільки по тому
він їх проводжав через Лету —
Не доведи!

Може ж, минуле
хоч трохи навчило «пророків»?
Де там?! Гудуть собі знову нівроку:
— Ми, тільки ми Україну врятуєм з біди! —
Місяць з верхів назирає цинічно впівока,
Як вони йдуть в нікуди.

А хоч би раз позирнули у небо,
де місяць
Над усіма
нависа, як із цинку вінець...
Раптом один спохопивсь:

—І куди ж це нас... мітять? —
Місяць всміхнувсь:
—А знайшовся-таки не сліпець!
Може, хоч цей напоумить,
                                    що казці — кінець?
Причому — давно...

У ЗАМКНУТОМУ КОЛІ

99

Борис Олійник

НЕ ОЗИВАЙТЕ...

На отчі креси темна сила суне,
А наша совість спить собі, німа.
... Не озивайте ім'я Бога всує,
Коли в душі давно його нема.

Уже й дідів своїх
у дурні взули
Онуки мудрі,
сплюнувши з губи.
... Не озивай ім'я Народу всує,
Коли ти пам'ять Роду розгубив.

І в час, коли прощення за провини
Молитимете в Божої Руки,—
Не озивайте всує Україну,
Аби не всохли ваші язики.

***

Ти зброєю світ собі в ноги послав,
Забувши в гордині без міри:
Хто руку оружно підняв на іслам,—
Вважай, підписав собі вирок.

Лишень на одрі Бонапарте осяг
Колишне пророче знамення:
Тому, хто на світ православний посяг,
Нещадною Долею значено шлях
На острів Святої Єлени.

Ти, заміром темним здобувши вінець
І гетьманську владу підступно,
Затям, що по всьому надійде кінець,
Бува, що й на лаві підсудних.

ДВОБІЙ

Вони стоять супроти в полі Віри,—
Світань Христа і темінь три по шість.
Між ними царств і людності — без міри,
Юдоль землі і неба благовіст.

На шальках терезів у перетязі —
Дві чаші в супротивній рівновазі.

Що в лівій — зиск і всі багатства світу
З розгулом плоті й відьомських весіль.
У правій же — Нового Заповіту
Легкий сувій апостольських часів.

І лиш хитнеться в сутемінь бездонну
Скромна чаша з приданим мамони,—
Як одесную невидима змага
Поновлює вселенську рівновагу.

І до Страшного Суду
сила вража
Не змінить лад без Божого перста.
Бо навіть цвях з Христового Хреста
Все золото мамони переважає.

В хоромах все щось ділять
люто й задро.
Там клан на клан готує хижий план.
...І тіні славних,
обминувши зайдів,
Приходять до останніх з могікан.

ДО ПРОБЛЕМИ ДОБРА І ЗЛА

Де тільки я не бродив оці тисячу літ!
Скільки забулось? Забудеться скільки?
Не знаю.

Кров закипала на кризі по краплі, як глід.
Тяжко спадала на поле вороняча згряя.

Хтось мене вів через холод заплющених сіл.
Згарища станцій... Безокі віконні провали...
Лики і лица... Поземка ядуча, мов сіль,—
Все те за вигоном пам'яті пилом припало.

Хтось мене кинув (чи зрадив?) опівніч сліпу...
Хто ж це? Забулось...

Але вкарбувалось навіки.
Жах самотності, туга посмертна в степу,
Косо —
прицільна,
на жертву —
атака шуліки...

Все те розмилось буденним, як січка, дощем,
Та запеклося тавром на пергаменті долі:
Блискавка пострілу за полохливим кущем.
Отвір жорстокий у ніжному тілі тополі.

Дати безликі пішли в снігову крутію,
Крики погроз відповзли за хитке видноколля, —
Тільки єдина,
що кулю спинала мою,—
Світить мені рятівною свічею тополя.

Давши ім'я їй (нема без імення добра!),
Тайну його стережу, як вона —

мою кулю.

Небом укрив, приголубив сагою Дніпра,
В крону її поселивши, як пам'ять, зозулю.

Далі іду. Проминаю байдужі стовпи.

Лиця байдужі, неначе стовпи,

проминаю,

Прізвища станцій якихось...

уже й не згадаю,

Потяг промерзлий відгук у забуті степи.

Бив мене вітер жорсткий і жорстокий,

як жерсть.

Де ж це було? На якому роз'їзді?..

Забуто.

Та не забуто: у небо вростаючи круто,

В благословенні тополею зведений перст...

Дав їй імення (нема без імення добра!).

Світить у пам'яті знаком живого карбунку.

Прагну до неї, немов до межі відрахунку,

Щоб не згубити дороги до вісі Дніпра.

Хай би куди не хилила мене течія, —

Сущим у плоті чи вітром нечутним у полі, —

Все ж повертатимусь, яко на круги своя,

До таємниці,

запеченій в серці тополі.

Манить мене і — манитиме! — куля мала,
Доки у ній ще ховається слизько і хитро
Ім'я стрільця,

зароковане в тайні калібру...

Адже нема, товариство, без імені зла!

ЛОК ЯМОНЯНОМ ЯОЛ
У ЗАМКАНОМ ЯОЛ

107

Борис ОЛІЙНИК

***

Перед людьми і землею,
 при знамені Отчизни,
 Перед червневим днем,
 зрубаним, наче віть,—
 Воїном укріпись в клятві суворій,
 пісне:
 Ні перед ким, ні перед чим
 не відступить!

Стань при мечі святім,
 кутому з нашої муки.
 Не пропусти — інакше
 матір'ю проклянем! —
 Тих, що з базару ідуть гріти непевні руки
 Над Вічним вогнем.

***

А зрадник завше продає когось.
Вірніш, когось він просто перепродує
Комусь, щоб за навар купить когось
На перепродаж.

Бо платить собою
Він не спроможний вже з причини тої,
Що сам в собі самому не існує.

Але мене дивують покупці:
Невже так важко, зрештою, збагнути,
Що в мить, як продають тобі когось,
Тебе ж самого, йолопе,
купають...

На перепродаж?!

возведи чолом до зір.
 В мить, коли довершиш діло,
 догодивши кесарю,—
 Вибирайся на волю сміло —
 від корони говорю!»

О солодкі волі пута,
 о свободи дикий цвіт!..
 Півжиття великий скульптор
 упокорював граніт.

Але в мить, як мав би кесар
 досягти вінцем висот,
 Люд розгніваний у кресах
 учинив переворот.

«А, лакузнику сатрапський! —
 взяв народ за чуб митця,—
 Отепер за норов рабський
 ти досидиш до кінця!»

А щоб легше зносив кару
 на покірливім горбі,
 Ми підкинемо до пари
 кесаря твого тобі!»

...І гризуть зубами ґрати,
 і кленуть своє життя:
 Що один: «Аби ж то знати...»,
 а другий: «Якби ж
 знаття...»

БІЛЯ МЪАРСЬКОГО МОНАСТИРЯ

На цій горі, на пагорбі печалі,
Де все болить — від квітки до хреста,—
Ідуть дощі вдовиними плачами...
На цій горі, на пагорбі печалі,
Німіє слово і мовчать уста.

Гірка сльоза пече, як сіль чумацька.
Стоять в жалобі схилені Лубни.
І монастир — як оберіг козацький...
І дзвін вола безмовно: «Пом'яни!»

Страшне число у нелюдській напрузі
Пропалює світи до глибини:
У тридцять три розіп'ято Ісуса.
У тридцять третім на земному прюзі
Розіп'ято мільйони без вини.

Ми відспівали їхні чисті душі.
Вони нас не спалили у клятьбі.
Вони — простили... Але пам'ять душить:
Чи маєм право ми простить собі?

...На цій горі, на пагорбі печалі,
З небесної святої чистоти
Ідуть дощі вдовиними плачами.
Спадає плащаницею мовчання.
І тільки дзвін волає: «Не прости!»

Вам волали: «Гей, слов'яни!» —
    ви ж ховалися до нір.—
І, крилом роздерши ніч,
Увігнав у серце дзьоба,
    мов кривий османський ніж!

...Місяць обірвавсь, як бомба,—
Прямо меживіч.

ЄВРОПІ

Ми тут жили ще до часів потопу.
Наш корінь у земну вростає вісь.
І перше, ніж учити нас, Європо,
На себе ліпше збоку подивись.

Ти нас озвала хутором пихато.
Облиш: твій посміх нам не допече,
Бо ми тоді вже побілили Хату,
Як ти іще не вийшла із печер.

Живи собі, уходжено і сито.
Ми не питаєм з усміхом кривим,
Якою б ти була у цьому світі,
Аби ми плуг, і колесо, і жито
Не дарували пращурам твоїм.

Ми ж не виказуєм, яку недолю
Тобі вістило знаками біди,
Аби козацький стан у Дикім Полі
Не зупинив азійської орди.

Живи собі.

Ми зі своїм уставом
Не сунемось до тебе в монастир.
Але дозволь і нам за отчим правом
По-своєму облаштувати двір.

Так, ми в гешефтах — і невмілі, й сірі.
Ви ж на торгах сягнули верховіть.
Та навіть вам шагреневої шкіри
В роковий час усе ж не докупить.

Земні діла сповна оплатить небо.
І в Судний День воздасться всім ущерть:
І тим, хто зрадив побратимство Ельби,
І тим, хто сербів рокував на смерть...

Життя мина...
Усі ми перебудем:
Хто — при бандурі, хто — при гамані.
А що вже по собі залишим людям —
Судити не тобі і не мені.

Відкриті наші предківські чертоги
Усім,
    хто має помисли незлі.
Прийдіте з миром!
    Та, заради Бога,
Не вчіть нас жить на батьківській землі.

У кожного — свої герби й знамена,
Свій лад і чин в державі й при столі.
Ми всяк своєї долі ковалі:
Вам до душі вертка синиця в жмені,
А нам до серця —
    в небі журавлі.
Такі ми є. А ви такі як є.

У ЗАМКНЬОМУ КОЛІ

Поема

I

Він вийшов на Кремлівське подвір'я
у своє останнє літо 1952-го.
Від спеки плавився брук.
Замасковані охоронці, аби не засвітитися,
незрушно спливали потом:
нешадне сонце розпеченим вухналем
вганялося їм у тім'я.

... А йому було холодно.
Ці напади якогось могильного протягу,
що нагло протинав його,
коли всі конали від спеки,
він застеріг десь років зо три тому.
І тоді ж з'явилося передчуття
невідпорного наближення фіналу.

На першопочатках те його
не стільки лякало, як цікавило:
звідки і коли?
А сьогодні — навіть не стривожило.
Тільки знову кольнуло: коли?
Узавтра? За місяць? Чи за рік?
Бо те, що ... не своєю смертю —
він знав напевне.

Та ще муляло змішане з презирством:
хто ж той Брут?
Ні, скорше — брути,
бо зважитись на щось ... таке
вони здатні лише зграсю.
І зрештою, як вони те вчинять?

Стріляти ці нікчеми не зважаться:
надто близько стоїть до Вседержця.
Обставити юридично,
як уміє Вишинський, —
їм не стачить кебети.
Хіба що — з-за спини ... чимось важким?
«Хоч не сміши людей! — обірвав себе, —
Тут тобі не Мексика».

І саме на цьому щось раптом зупинило його.
Скривившись від болю,
прилаштував скалічену лівицю
за борт уже приношеного кітеля,
а десницею виписав жест,
відомий усьому світу:
повільно згори, гейби в роздумі,
опустив вказівний донизу,
на знак остаточного рішення:
«Таки отруять, — сказав спокійно
і... незлобливо, — тільки на те вони й здатні».
На подив самому, навіть ця смертна ухвала
його не стривожила. Але й не зняла
той нестерпний тягар, який над усе
давить останні роки.

... Після отруєння в сорок сьомому,
 котре він ледве видихав,
 почали вчуватися якісь голоси.
 Спочатку не дослухався до них,
 списуючи на перевтому.
 Але останнє триліття
 його просто таки тероризував
 сардонічно-ядучий
 і до жаху виразний голос,
 що проривався з його ж єства:
 — Ну, так хто ж таки твій батько,
 Ге-не-ра-лі-си-мусе?!

... Темні чутки стосовно батька
 ходили звіддавна, але він
 не особливо й докопувався,
 хто і звідки їх запускає,
 позаяк знав:
 обивателю одвіку потрібні,
 якщо не міфи й легенди,
 то, принаймні, плітки про своїх вождів.

Але в сорок сьомому, одної ночі,
 на межі життя і смерті,
 він раптом згадав себе, шестилітнього,
 і те падіння на ліву руку,
 і той пекельний біль, який вивертав її
 кілька днів і ночей.
 І щось вишіптувала над ним мати.
 Ще пригадав якихось коней,
 і портрет красивого чоловіка
 з акуратно підстриженими густими вусами.

Де він їх бачив? І коли?
Теперішнє й минуле зміщувалось:
чи то було вчора, чи ще тоді...
А потім чоботар Джугашвілі,
причастившись чачею,
смертно бив матір і його, малого...

А сьогодні, в останнє своє літо,
цей зневажливо-єхидний голос
просичав... його ж устами:
— Так хто ж мій батько? —
І злякано озирнувся: чи ніхто не чув?—
І те запитання — «Хто мій батько?» —
витіснило все на світі.
І це було страшніше за смерть.

... Він не збирався складати заповіт:
сина споюють, донька, схоже, піде по руках.
Соратники? — при цій думці
гідливо сплюнув і в'яло махнув рукою.
Лише в записці,
переданій з рук до рук
знаному ще з семінарських літ
землякові-священику,
просив поховати його
біля батькової могили ... якщо знайдуть.
Знав: під Кремлем покладуть двійника.

*... Що ж, він і цього разу не помилився:
його таки отруїли.*

II

Під мур похмурий
не його поклали.
Там двічі захоронений двійник.
А прах самого незбагненно зник,
І крадії давно уже сконали.

До моторошної глибизни
Копали яму, гнані темним жахом,
Щоб поховати вкупі з його прахом
Свої рахунки
вбитих без вини.

Тепер не знати, де його зарили.
І це страшніше, аніж правду знати,
Звідкіль приходять тінь його заклята,
Перед якою навіть час безсило
В покорі опускає горді крила.

Він в Горі прокрадається ночами.
І здавлено, мов дух перехопило,
Питає в призабутої могили:
— Так хто ж мій ...батько, — озовися, мамо?!

Мовчить могила.
А як скрикнуть треті,
Провалюється в пекло стрімголово.
І злякано питає Бафомета,
Чи хтось не бачив батька випадково?

А той ірже:

— Ти що — пошивсь у лохи,
Щоби шукати батька поміж нами?!
Та ж він серед помазаників Бога
Давно мандрує райськими садами.

Тікай, заки чорти ще не забрали!
Шукай отця у піднебеснім домі,
Постукай тричі в заповітну браму:
Петрові поіменно всі відомі. —

...Він стука в браму дні і ночі поспіль,
Аби узріти батька хоч з порогу.

Але щораз

відповіда Апостол:

— Тобі сюди наказано дорогу. —

І денно й ношно невблаганна карма
Його

по колу замкненім ганяє.

І тяжчої нема на світі кари

Тому,

кого вже й пекло не приймає.

... Безжурно в горніх праведникам божим:

Ні суєти в раю, ані скорботи.

Лиш одного з них інколи стривожить

Якийсь немовби стукіт у ворота.

В ту мить Всеблагий
відкладе скрижалі,
Де пише долю
світу і людини.
І тепло глянувши на свого Сина,
який пройшов всі муки і печалі,
по-батьківськи зітхне,
І пише далі...

Борис Олійник з матір'ю Марфою Никонівною. 1938 р.

З бабусяю Катериною.

*Солдат.
1956 р.*

Біля могили матері.

*З першою
вчителькою
Анастасією Андрі-
ївною.*

*Серед рідні і друзів.
Нові Санжари.*

Біля рідної школи в с. Зачепилівці. 1999 р.

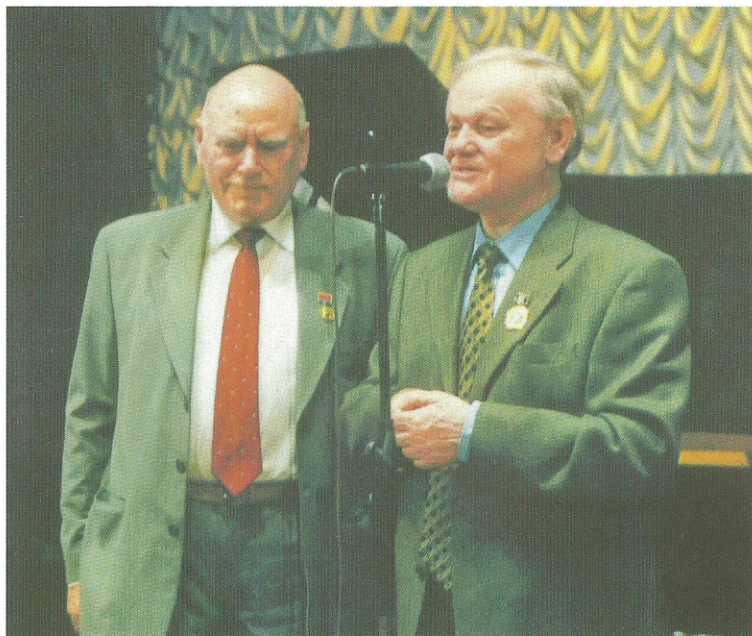

Б.І. Олійник, М.А. Орлик та І.С. Козловський.

О. Гончар і С. Олійник серед літературного молодняка.

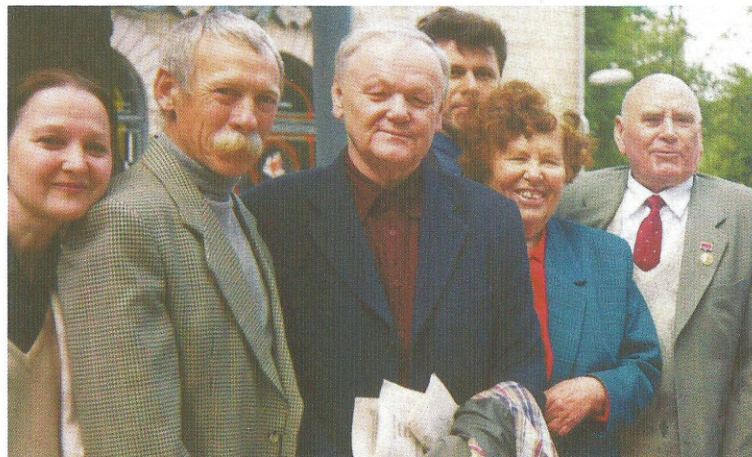

Б.І. Олійнику — 65. Поруч О.О. Сизоненко.

День Перемоги. 2001 р. Раїса та Леонід Талалаї, Галина і Олександр Сизоненки.

*Михайло Шевченко головує на презентації книги
Бориса Олійника.*

В. Богуслаєв, Б. Олійник, М. Луків.

Б. І. Олійник в службовому кабінеті Українського фонду культури. 2001 р.

Б. І. Олійник і Ясир Арафат.

Б.І. Олійник із міністром культури і мистецтв України Ю.П. Богуцьким купують кошики.

Після присвоєння звання "Почесний громадянин Новосанжарщини".

Б. І. Олійник з видатним цілителем Є.С. Товстухою та його онуком Костиюком.

Борис Олійник і знаний кобзар Василь Литвин.

Григір Тютюнник та Борис Олійник в 60-ті роки.

ОЛІЙНИК Борис Ілліч

1935 року народження (с. Зачепилівка Новосанжарського району Полтавської області).

По закінченні десятилітки (1953) вступив на факультет журналістики Київського держуніверситету імені Т.Г.Шевченка, який закінчив у 1958 році.

Працював у газеті «Молодь України», головним редактором журналу «Ранок», заступником головного редактора журналу «Дніпро», секретарем Спілки письменників України та СРСР. Обирався депутатом Верховних Рад СРСР та України. З 1989 по 1991 рік — віце-голова Палати Національностей Верховної Ради СРСР. Побував майже у всіх гарячих точках міжетнічних конфліктів колишнього Радянського Союзу, про що розповів в есе «Два роки в Кремлі» («Князь тьми»).

З перших днів нової Югославської трагедії рішуче виступив — у пресі, у Верховній Раді України та Раді Європи — на захист Сербії. Неодноразово бував у гарячих точках Боснії-Герцеговини. Після чого написав есе «Хто і з якою метою сатанізує сербів?» Вийшло окремою книгою українською і сербською мовами в Югославії (1996 р.).

Під час перебування в Сербії попав під бомбардування нагівців. По слідах поїздки написав есе «Хто наступний?», в якому розкрив істинні наміри агресивного блоку НАТО. Матеріали на захист сербів і чорногорців опублікував в українській, російській та югославській пресі.

У травні — червні 1986 року одним з перших побував у Чорнобилі, в зоні, звідки вів репортажі на телебаченні СРСР і України. Того ж року виступив в «Литературной газете» зі статтею «Випробування Чорнобилем», в якій викрив злочинну діяльність тимчасовців.

Борис Олійник, по суті, зупинив будівництво промвузла у Каневі, що загрожувало усипальниці Т.Г.Шевченка. Ще у Верховній Раді УРСР виступив проти зведення мосту через Хортицю, що й змусило чиновництво відкласти реалізацію свого заміру.

Був одним із тих, хто через пресу заблокував будівництво АЕС в Криму і під Чигирином та каналу Дунай—Дніпро, через який пішов би в Україну весь бруд Європи.

Першим на державному рівні 1988 року в Кремлівському палаці сказав про Голодомор в Україні, запропонувавши створити «Білу книгу» про чорні діла 1932-1933 років.

Саме Борис Олійник вручив від імені інтелігенції України маршалу Д. Язову клопотання про звільнення від військово-політичного училища приміщень Києво-Могилянської академії.

Один із фундаторів Українського фонду культури, незмінно з 1987 року і допінні очолює його на громадських засадах.

Друкуватись почав ще в школі. Перший вірш опублікував у 1948 році. Борис Олійник — автор понад 40 книг віршів, есе, статей, які виходили в Україні, в усіх республіках СРСР, перекладалися російською, чеською, словацькою, болгарською, польською, сербською, румунською, італійською та іншими мовами.

Лауреат Державної премії СРСР (1975 р.), Державної премії України імені Т.Г.Шевченка (1983), міжнародних премій імені Г. Сковороди (1994), «Дружба» (1997), всеюгославської премії «Рицарське перо» (1998), міжнародної премії імені М.Шолохова (2001 р.).

Дійсний член Національної Академії Наук України та Міжнародної Слов'янської академії, почесний голова Полтавського земляцтва, Почесний громадянин Києва, Канева і рідних Нових Санжар, Герой України.

Зміст

<i>Книга совісті й честі. Микола ЛУКІВ</i>	5
<i>Прийшли</i>	8
<i>Фрагмент із сучасного буття</i>	10
<i>Не забудь!</i>	13
<i>Гряде!</i>	15
<i>Ідуть!</i>	17
<i>“День було вбито прицільно”</i>	18
<i>Давайте, діти!</i>	19
<i>Буденне</i>	21
<i>“Прийшла Мати до Сина”</i>	23
<i>Їдемо</i>	24
<i>“Кордони впали”</i>	26
<i>Передгуптя</i>	27
<i>Сучасна притча</i>	29
<i>Туга по непохованих</i>	31
<i>Сурми совісті</i>	32
<i>Перевдягання душі (I—II)</i>	34
<i>Тяємна вечеря (I—VII)</i>	39
<i>Преті</i>	46
<i>Марш п'ятої колони</i>	48
<i>Сон (Балада)</i>	50
<i>Інвектива — 1</i>	52
<i>Інвектива — 2</i>	57
<i>Затули мене крилом (I—V)</i>	60
<i>Роздум («Був день невеселий по осені пізній...»)</i>	64

<i>Де ж ти, Хмелю?</i>	68
<i>Крик Чорнобиля</i>	71
<i>Сьогочасна елегія</i>	73
<i>Розмова з учителем</i>	75
<i>Прокиньсь, нарешті</i>	77
<i>Похвала непідкупній</i>	79
<i>Гуляє панство</i>	81
<i>Зустріч з Архістратигом</i>	83
<i>Хто його зна</i>	87
<i>Коли повернуся ...</i>	90
<i>Поклик (Диптих)</i>	92
<i>Диптих з Майдану (I—II)</i>	94
<i>«Так гарно погинав!»</i>	97
<i>Знак місяця</i>	98
<i>Не озивайте ...</i>	100
<i>«Ти зброєю світ собі в ноги послав...»</i>	101
<i>Двобій</i>	102
<i>Конга-Заспа. Сьогодні</i>	103
<i>До проблеми добра і зла</i>	105
<i>“Перед людьми і землею...”</i>	108
<i>“А зрадник завше продає когось”</i>	109
<i>До проблеми: “Револуція і митець”</i>	110
<i>Біля Мгарського монастиря</i>	112
<i>Нічний візит</i>	113
<i>Європі</i>	115
<i>У замкненому колі (Поєма)</i>	117
<i>ОЛІЙНИК Борис Ілліч</i>	124

Літературно-художнє видання

ОЛІЙНИК Борис Ілліч

**У ЗАМКНЕНОМУ КОЛІ
Із окупаційного зошита
Поезії**

Редактор І.Г.Бойко

Комп'ютерна верстка та дизайн Д.О.Рубіна

Підписано до друку 30. 07. 2007 р.

Формат 84x108/32

Гарнітура Peterburg. Офсетний друк

Ум.-друк. арк. 4. Обл.-вид. арк.6,7

Тираж 3000 прим.

Зам. № 7-116

ДП «Видавництво «Оріяни»

02121, м. Київ-121, вул. Декабристів, 9

Свідоцтво про реєстрацію ДК №17 від 20.03.2000 р.

Надруковано з готових фотоформ

у ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф»

02094 м.Київ, вул. Віскозна, 8

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

ДК №2715 від 7 грудня 2006 р.